

Rechtskundig Weekblad

REDACTIE : Italiëlei, 99, Antwerpen

Abonnement : 100 fr. per jaar

Vereeniging zonder winstgevend doel

BEHEER : Lange Leemstraat, 99, Antwerpen

Postchecknummer : 3185.22

INHOUD :

R. VANDEPUTTE. — Op den uitkijk naar het Noorden.

RECHTSPRAAK.

Burgerlijke Rechtbank Antwerpen. — 4e kamer. — Vereeniging zonder winstgevend doel. — Vermelding van verkoop. — Gerechterlijke ontbinding.

BIBLIOGRAPHIE.

Ezekiel Gordon : Les nouvelles constitutions européennes et le rôle du chef de l'état.

Walter Leën : werkloosheidsverzekering en werklozensteun in België.

WETGEVING.

Wetsvoorstel betreffende de ontbinding van het huwelijk wegens ongeneesbare geestes-krankheid van een der echtgenooten.

INGEZONDEN BIJDAGEN.

Spreekende van distels en doornen.

555

556

onzent, (artikel 13) maar eenvoudig de bestuurder eener Nederlandsche gevangenis reeds bevoegd blijkt te zijn om soms te beslissen of een debilis mentalis zijn geestelijk evenwicht heeft bekomen. Zulks is de praktische betekenis van artikel 13 van het psychopathenreglement dat getroffen werdt uitvoering der psychopathenwet : « Indien persoonlijke of zakelijke omstandigheden betreffende de verpleegden daartoe aanleiding geven kan onze minister hetzij op schriftelijke voordracht

van hem die met de leiding van de verpleging is belast, hetzij ambtshalve de verpleging voorwaardelijk of onvoorwaardelijk doen eindigen. »

Last not least, zullen alle Vlaamsche juristen in de Nederlandsche rechtswetenschap de gelijke rechtsterminologie aantreffen waaraan wij, zooals het nog onlangs in het Rechtskundig Weekblad werd geschreven, « zoo'n schrijvende behoefte hebben. »

R. VANDEPUTTE.

OP DEN UITKIJK NAAR HET NOORDEN.

Het Rechtskundig Weekblad heeft, sinds zijn ontstaan, geijverd voor een nauwer contact met de Nederlandsche rechtswetenschap. Niet zonder reden ! Eene belangrijke kentering der rechtspraak, de uitvaardiging eener op nieuwe beginselen gevestigde wetgeving of zelfs de verschijning eener merkwaardige rechtsverhandeling in Nederland, blijven al te vaak zonder weerklink in onze juristenmiddens. Niet geringe voordeelen zijn nochtans voor ons verbonden aan eene nadere kennismaking met de juridische opvattingen onzer Noorderburen.

Het gedeelte van het Nederlandsch Burgerlijk Wetboek, dat betrekking heeft op het familierecht, is vooral gegrondvest op de oude inheemsche gebruiken. Om die reden is men wellicht geneigd te denken dat de regeling van den status familiae in Nederland niet dezelfde is als bij ons. Men overdrijft echter niet. Zeker zijn de gronden tot echtscheiding en ook de rechtspleging die tot de echtscheiding leidt, totaal verschillend. Doch onder menig ander opzicht bestaat er integendeel eene merkwaardige gelijkheid. De opstellers van den Code Civil, hebben immers ook hoofdzakelijk het gewoonterecht — en niet het Romeinsch recht — geraadpleegd bij de samenstelling van het familiaal statuut en in dit rechtsdomein was het gewoonterecht van Frankrijk meestal ook dat van Nederland. Al onze gewesten waren inderdaad doordrongen met de christelijke, of beter canonieke opvatting der familie. (Zie Laurent, Principes de Droit Civil. Boek 1 blz. 16 en 32 : Notre droit des personnes n'a plus rien de commun avec le droit romain... Dès son origine le droit canonique fut le même pour toute la chrétienté). Zoo komt het dat in zake huwelijksvereichten, vaderschap, afstamming der kinderen, erkenning van natuurlijke kinderen en dies meer, nagenoeg dezelfde wetsbepalingen in Nederland en bij ons in voege zijn.

Voor de wettelijke regeling der verbintenissen en overeenkomsten heeft het Nederlandsch Burgerlijk Wetboek (dat dagteekent van 1838) in zijne artikelen 1269 en 1901 veelal de wetsbepalingen van onzen Franschen Code Civil overgenomen. Wel bestaan er hier ook enkele gewichtige afwijkingen. Zoo bij voorbeeld artikel 1495 van het Ned. B. W. B. dat verklaart : « De eigendom van het verkochte goed gaat niet eer tot den kooper over dan nadat de levering daarvan geschied is overeenkomstig artikel 667, 668 en 671 ». Afgezien van enkele uitzonderingen, blijven echter de grondregels die het verbindingsrecht bij onze Noorderburen en bij ons beheerschen, dezelfde. Diephuis durft zelfs te besluiten : Ons Burgerlijk Wetboek gelijkt zoo zeer op dat waarvoor het in de plaats is gekomen (de Code Civil) dat het meeren-

deels niet minder als een vertaling dan als eene navolging daarvan beschouwd kan worden. (Diephuis. Het Nederlandsch Burgerlijk Recht. Eerste deel, blz. 18).

Wanneer nu eenmaal de gelijkheid vast staat, dan vraagt men zich tevergeefs af waarom ten onzent voor de interpretatie van een bepaald wetsartikel, de rechtspraak van den Nederlandschen Hoogen Raad niet even goed kan ingeroepen worden, als de zienswijze van het Fransche Hof van Cassatie. Geenszins behoeft men in dit betoog de bedoeling te zoeken om de wetenschappelijke gehalte van het Fransche Recht te betwisten : trouwens, des-aangaande verklaren ook de Hollanders bereidwillig dat zoowel de Fransche rechtstheoretici als de Fransche rechtsprekende colleges eene benijdenswaardige bekwaamheid aan den dag leggen. Doch anderzijds kan niet geloofchend worden dat vooral gedurende de laatste jaren, de Nederlanders op rechtskundig gebied, heel wat gepresteerd hebben. Zoo de Nederlandsche rechtswetenschap in ons land niet meer aanzien geniet, dan spruit zulks wellicht vooral voort uit het feit dat wij die wetenschap niet genoegzaam kennen. Juist aan dat euvel dient een einde te worden gesteld door inzage en studie der Nederlandsche rechtskundige tijdschriften en de Nederlandsche rechtsliteratuur.

Waar het Nederlandsch recht vóór onze jurisdicties niet kan ingeroepen worden met het oog op de huidige praktische rechtsbediening omdat afwijkingen al te vaak voorkomen, daar kan het nog een belangrijken invloed laten gelden op het gebied de lege ferenda. Zoo werd bij voorbeeld het Nederlandsch handelsrecht gedurende de jongste tien jaren grondig gewijzigd door verschillende belangwekkende wetten : wet van 5 Mei 1922 betreffende de koopmansboeken, wet van 5 Mei 1922 betreffende de makelaardij, wet van 5 Juni 1925 betreffende den wissel, wet van 2 Juli 1928 betreffende de naamloze vennootschappen. Is ons, onder menig opzicht, verouderd handelsrecht niet vatbaar voor ettelijke verbeteringen en ligt het niet voor de hand dat wij te dien einde de recente Nederlandsche wetgeving zouden raadplegen ?

Ook onze criminologen kunnen met belangstelling naar het Noorden uitkijken. Zoowel de voorstanders als de afbrekers onzer wet van maatschappelijk verweer zullen vermoedelijk talrijke argumenten pro en contra hunne stellingen ontdekken bij een onderzoek der Nederlandsche psychopathenwet van 28 Mei 1925. Of zij echter met die Nederlandsche wetsregeling altijd vrede zullen nemen, valt te betwijfelen. In ieder geval zullen zij besta-

RECHTSPRAAK

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

4^e KAMER.

Voorzitter : M. Moreels.
Op. Min. : Mr Van Hille.
Pl. : Mters Wittemans, Van den Bergh, Van Reeth, Van den Hove, Lilar.

VEREENIGING ZONDER WINSTGEVEND DOEL. — VERMELDING VAN VERKOOP. — GERECHTELIJKE ONTBINDING.

Op een vordering strekkende tot gerechtelijke ontbinding eener vereeniging zonder winstgevend doel, mag de Rechtbank dezen eisch afwijzen en slechts de vernietiging eener bepaalde acte bevelen.

In de waardeering der oorzaken die een gerechtelijke ontbinding of een vernietiging van een acte zouden kunnen wettigen moet de Rechtbank rekening houden met den bijzonderen aard dezer instellingen en alle nuttelooze inmenging in het beheer eener zulkdanige vereeniging vermijden.

Com. Op. O. van Niel t/ Nielsche Vereeniging tot bevordering der Volksgezondheid en anderen.

De heer Van Hille, substituut van den Procureur des Konings, heeft zijn advies gegeven in de volgende woorden :

1. — Door omzendbrief van 30 October 1920 drong de Minister van Binnenlandsche Zaken er bij de gemeenten ten eerste op aan, om ter bevordering van de openbare gezondheid, over te gaan, tot het stichten van volksdispensaria. Men beloofde groote subsidiën van staat, provincie en gemeenten, aan de ingerichte officiële en private instellingen, subsidiën, die tot 50 % voor wat den staat betreft, 40 % wat de provincie betreft en 10 % wat de gemeente aangaat, mochten belooften.

Onder den invloed dezer beloften werd op 21 Juni 1923 in vorm van Vereeniging, zonder winstbejag, met het doel (wat, zooals we het zullen zien, belangrijk is) « het bevorderen der volksgezondheid in den breedsten zin des woords, door het aanwenden van alle gepaste door den beheerraad aan te duiden middelen, en bijzonder door het oprichten van een volksdispensarium... » een maatschappij de « Nielsche Vereeniging tot Bevordering der Volksgezondheid » tot stand gebracht.

Onder de leden der vereeniging vindt men : 1) Het weldadigheidsbureau (thans Commissie van Openbaren Onderstand) te Niel ;

2) De provincie Antwerpen ; 3) Het Genootschap St-Vincentius a Paulo (conferentie van Niel), Vereeniging zonder winstzoekend doel.

Onder de verschillende artikelen der statuten zullen we de volgende aan de Rechtbank herinneren :

Art. 11 : « De vereeniging wordt beheerd door een beheerraad samengesteld uit minstens vijf leden benoemd onder de deelgenooten door de algemeene vergadering voor ten hoogste vijf jaren en ten allen tijden door haar afstelbaar. De provincie Antwerpen en het Weldadigheidsbureau van Niel moeten in den beheerraad vertegenwoordigd zijn... »

Art. 14 : « Het is nochtans uitdrukkelijk bedongen dat, om te beschikken over de onroerende goederen, voor wat vervreemding of bezwaring derzelve betreft, de toestemming der

beheerders vertegenwoordigers der provincie en der weldadigheidsinstellingen vereischt is... »

Art. 27 : bedingt dat de vereeniging het actief na terugbetaling der gegeven goederen aan de schenkers, aan het genootschap St-Vincentius a Paulo zou gegeven worden.

« In elk geval van ontbinding, hetzij vrijwillig of rechterlijk, mag het netto overblijvend maatschappelijk actief na het vereffenen der schulden en het aanzuiveren der lasten besteed worden aan een werk met gelijk doel en voorwerp als het huidige door de meerderheid der algemeene vergadering aan te duiden, op voorwaarde dat de provincie Antwerpen en het Weldadigheidsbureau van Niel zich bij de meerderheid aansluiten.

Zooniet keeren de goederen aangebracht, geschonken of vermaakt aan de vereeniging, terug aan de onderscheidene schenkers van gezegde bijdragen, giften of legaten of aan hunne erfgenamen of rechthebbenden, voor zooverre terugvordering er van gedaan worde binnen het jaar na de ontbinding.

Zoo die goederen niet meer in natura of in voldoende mate bestaan, worden ze omgezet in een evenredig aandeel in het overblijvend maatschappelijk actief.

De na het jaar niet teruggevorderde goederen of aandelen komen na de vereffening ten goede aan het Genootschap St-Vincentius a Paulo, conferentie van Niel aan Rupel ».

Ik ben het eens met Mter Valérius, wiens advies in zake gegeven werd, zooals wij het verder zullen zien, dat die bepalingen onwettig zijn, zoo ze de toestemming der Provincie en Commissie van Openbaren Onderstand eischen.

Want art. 19 der wet op de vereenigingen zonder winstzoekend doel, zegt dat geen enkel vennoot (en ze zijn als vennoten in de vereeniging opgetreden) een overwegende stem mag hebben.

Staat, Provincie en Commissie van Openbaren Onderstand beloofden groote subsidiën voor het bouwen van een sanatorium.

Het terrein werd gekocht, plans werden opgemaakt, doch niet goedgekeurd, dan gewijzigd. Intusschen begon de economische crisis. De openbare besturen moesten hunne subsidiën staken of minstens verminderen. De volksgezondheidspolitiek werd gewijzigd en men was er toe aangezet enkel groote instellingen te bevorderen. De vereeniging werd dus in de finantieel onmogelijkheid gesteld het sanatorium op te bouwen en besloot den door haar aangekochten grond terug te verkoopen, des te meer dat de provincie en de commissie van openbaren onderstand, die subsidiën hadden gegeven om een sanatorium op te richten, wetende dat zulks onmogelijk was geworden, de door haar betaalde sommen teruggeischten ; tweede verkoop geschiedde op 26 April 1930. De beheerraad besliste verder de werking in de toekomst te beperken tot het geven van voordrachten op gezondheidsgebied, tot het geldelijk steunen van toringlijders, enz.

Welnu de Commissie van Openbaren Onderstand heeft het huidige proces ingespannen om te hooren zeggen voor recht :

1) dat de verkoop op 26 April 1930 gedaan,

nietig is en daarvoor heeft ze de derde koop in zake geroepen,

2) dat de vereniging zonder winstbejag Nielsche Vereniging tot Bevordering der Volksgezondheid, ontbonden zal zijn.

Het doel van gansch het proces is het volgende :

De ontbinding der vereniging bekomen en tevens te bekomen dat de goederen, welke tegen een hooger prijs door de vereniging verkocht werden dan ze aangekocht werden in natura of minstens in waarde aan deze zouden terugkomen, dat die goederen door vereffening, ingevolge art. 27 der statuten aan eischers of aan een door haar aangeduid werk maar niet aan de vereniging zonder winstzoekend doel Conferentie St-Vincentius a Paulo, zouden gegeven worden.

Om de zaak op te helderen, moet toch gezegd worden dat tusschen de stichting der vereniging in den tweede verkoop door deze gedaan, andere mannen aan het bestuur zijn gekomen in de gemeente Niel aan Rupel, en dat de samenstelling der commissie van openbaren onderstand gewijzigd werd.

Later zullen we onderzoeken of de vraag, strekkende tot ontbinding, gegrond is. Zoo ja, zal de vereffening ingevolge art. 27 moeten geschieden, zonder nochtans dat, daarover zijn we eens met Mter Valérius, Provincie of commissie gebruik zouden mogen maken van het voorkeurrecht door dit art. voorzien. Men zal dus de vereffening volgens gewone meerderheid moeten maken. Mijs inziens in de veronderstelling dat de vereniging ontbonden zou zijn, zou in alle geval eischers enkel recht hebben op de door haar gestorte subsidien.

Eischers heeft enkel een zeker som fr. 5239 gegeven. Zij bezit hoogstens het recht voormelde som terug te krijgen, daar ze deze som gestort heeft om een sanatorium op te richten, dat niet ingericht werd. Het is niet omdat deze som gediend heeft om een onroerend goed te koopen dat zij het recht zou bezitten voormeld goed terug in betaling te vragen.

Overigens zulks is ook de meening van de Provincie, die eerst besloten was ook een proces in te spannen tegen Nielsche Vereniging maar die door beslissing van 28 October 1930 der Provincieraad besloten heeft dit geding in te trekken (zie verslagen der zittingen van den provincieraad van Antwerpen 1930 bl. 342).

Inderdaad, Mter Valérius door de Provincie geraadpleegd, schreef het volgende : « Gij hebt mij gevraagd of de Provincie het recht heeft een evenredig aandeel te eischen van de meerdere winst, door de vereniging bekomen met het voorschot der Provincie. Naar mijne meening is dit niet mogelijk, daar de standregelen der vereniging uitdrukkelijk bepalen dat het actief dient overgedragen te worden aan een werk met gelijk doel... »

Maar eischers hoopt waarschijnlijk dat ze het werk met gelijk doel dat het actief zal krijgen, zal mogen aanduiden opdat ze zelf misschien dit werk zou kunnen wezen.

Vooraleer verder te gaan, in het onderzoek dezer zaak, zou ik drie voorafgaandelijke opmerkingen willen doen :

1. — Ingevolge art. 56 der organische wet over de commissiën van openbaren onderstand, zijn de rechtsvorderingen ingespannen ten verzoeken der commissie, ingeleid door haren ontvanger, wat in zake gebeurde ;

Nochtans ingevolge zelfde artikel, om als eischers te mogen optreden, moet de commissie de toelating van den gemeenteraad krijgen (zie Vauthier, Droit Administratif, n. 159). Eischers bewijst niet dat ze deze toelating heeft gekregen.

« L'autorisation — schrijft le Répertoire Pratique de Droit belge Ve Assistance Publique nr 322 — doit normalement être demandée avant que la procédure soit engagée (en niet meer na sluiting der debatten, ibid. Ve Commissie nr 253 Aarlen, 16 November 1266 Pas. 67-1-101). Si une administration procède devant les tribunaux, sans autorisation, le défendeur est en droit de conclure à la non-recevabilité de l'action.

Toutefois l'autorisation obtenue après l'intentement de l'action valide rétroactivement les actes accomplis.

Le défaut d'autorisation n'est pas une nullité d'ordre public opposable d'office par le Ministère Public et le tribunal (Hof van Cassatie, 27 December 126 Pas. 1267-1-101). » (Zie ook in zelfden zin Yper, 2 Juni 1294 Rev. Adm. 1295-281).

Zulks is nochtans betwistbaar, maar men redeneert zoo bij vergelijking met art. 225 en 2125 van het B.W.

Nochtans mag de toelating ook stilzwijgend zijn (Gent 24 Februari 1900 Pas. II 358 ; Dinant 11 Oct. 1902 B. J. 1903-122).

2. — Verweerder beweert ten onrechte dat de Commissie van Openbaren Onderstand geen belang heeft in zake, daar ze volgens de wet niet gemachtigd is deel te nemen in inrichtingen zooals de Nielsche Vereniging. Want het is aangenomen dat de commissie van Openbaren Onderstand zich ook aan voorkomenden bijstand (assistance préventive) mag begeven (zie art. 69 en vlg. der wet ; Vauthier op. cit. nr 163. Répertoire Pratique droit belge Ve Assistance Publique nr 364 en vlg. Verklaring van den heer Van Overbergh, Senaat, Parl. Ann. 25 Jan. 1922 bl. 70).

3. — Het spruit uit den tekst van art. 4 al. 2

der wet van 27 Juni 1921 over de verenigingen zonder winstgevend doel dat : « een beaardslag over de vergadering (in den Franschen tekst « de l'assemblée générale ») vereischt is (in den Franschen tekst « est nécessaire ») voor het benoemen en het afzetten van de beheerders » (zie Répertoire Pratique Droit belge Ve Cit. Nrs 62 en 63), waar geschreven wordt « toutes les autres matières sont librement réglées par les statuts ». De benoeming der beheerders moet dus geschieden voor de algemeene vergadering. Zulks wordt ook bedoonden door art. 11 der statuten der Nielsche Vereniging, en is mijns inziens van openbare orde.

In hoeverre is zulks verenigbaar met het tweede deel van dit artikel dat eischt dat de Provincie en de Commissie van Openbaren Onderstand in den beheerraad zouden vertegenwoordigd worden ? Des te meer dat, zooals het uit de elementen der zaak blijkt, die beheerders waarlijk door de Provincie en door de Commissie aangeduid werden en zelfs niet aan de keuze der vergadering door die korpsen werden voorgesteld. In rechte nochtans moeten ze aanzien worden als zijnde gekozen door de vergadering en mag men niet spreken van vertegenwoordigers der provincie en der Commissie van Openbaren Onderstand zooals art. 14 der statuten het doet. Zulks heeft onzes inziens een groot praktisch belang zooals immers blijken zal uit onze verdere uiteenzetting.

II. — Vraag tot ontbinding der Vereniging. Deze wordt gevraagd voor de twee volgende redenen :

1) Omdat de Vereniging een fout zou hebben begaan tegen haar statuten, aangezien het terrein zonder toelating der beheerders afgevaardigden der Provincie en Commissie van Openbaren Onderstand werd verkocht.

Wat we hooger gezegd hebben toont aan dat men het representatief karakter der twee beheerders in twijfel mag brengen. Overigens wanneer we later de vraag, strekkende tot de nietigheidsverklaring van den verkoop zullen instudeeren, zullen we zien, dit zonder reeds een vonnis daarover te uiten, dat het punt te weten of die zoogezegde vertegenwoordigers der Provincie en der Commissie hunne toestemming hebben gegeven, minstens heel twijfelachtig was.

Weliswaar mag een Vereniging zonder winstgevend doel ontbonden worden ten verzoeken van een der vennoten of belanghebbende derde persoon, of zelfs van het Openbaar Ministerie wanneer ze de openbare orde of hare statuten ernstig schendt (art. 18 der wet).

Maar de Rechtbank moet in dergelijke zaken heel voorzichtig zijn en zooveel mogelijk vermijden zich met de innerlijke leiding van een Vereniging te bemoeien.

We mogen niet vergeten dat de Verenigingen zonder winstgevend doel juist ingericht werden opdat degenen die politieke, godsdienstige, wetenschappelijke of andere doeleinden nastreven, zich zonder moeilijkheid van hunne bezigheden zouden kunnen kwijten.

Moesten de Rechtbanken hun control tot verre brengen dan zouden ze rechtstreeks in de waardeering der werkzaamheden of der doeleinden der Verenigingen binnendringen en zouden ze kunnen ernstig gekritiseerd worden zooal in feite als in rechte.

Om een ontbinding van zulke Vereniging te rechtvaardigen moet ze waarlijk een schending van de openbare orde of van de statuten daartstellen.

Het is door de wet zelf geraden aan den rechter zeer voorzichtig te zijn, want art. 18 laat hem toe, zelfs in geval van krenking van de openbare orde of der statuten wanneer hij gelast is met een vordering strekkende tot ontbindingsverklaring, enkel de nietigverklaring van een akte uit te spreken, wat door de partijen misschien niet wordt gevraagd, latende dus toe aan het gerechtelijk gezag, in tegenstrijdigheid met de algemeene principieën, iets te beslissen dat niet gevraagd wordt door de partijen.

« Ces manquements qui justifieraient cette mesure, — schrijft Goedseels (La personnalité civile nr 111 en 112) — doivent être plus que des fautes de droit commun (uiteenzetting der motieven III, II nr 22). Il faut que cette sanction soit jugée strictement nécessaire (Verslag aan de Kamer III nr 59) » (Zie ook in zelfden zin Répertoire Pratique Droit belge Ve Association sans but lucratif nr 66).

Ik ben van meening dat — in zooverre de Vereniging een fout zou hebben begaan, wat we later willen onderzoeken, wanneer we den eisch, strekkende tot nietigverklaring der verkoopakte zullen instudeeren — hare fout in alle geval niet voldoende is om eene ontbinding te rechtvaardigen, en dat alleszins de nietigverklaring der bestreden akte een voldoende maatregel zou zijn. Maatregel overigens zonder nut voor eischers, die, we hebben het reeds aangevoerd, in alle geval enkel de door haar gestorte sommen mag eischen. Voegen we er onmiddellijk bij dat deze nietigverklaring ernstige gevolgen zou meeslepen voor derde personen. Zulks moet ook in aanmerking genomen worden. « Les juges, — schrijft nog Goedseels (loc. cit. zich steunende op de uiteenzetting der motieven III, II, nr 22) — souverains appréciateurs des motifs qui à leur

égard, permettent de limiter l'effet utile de la demande en dissolution... ils auront également à déterminer les conséquences qui dérivent d'une telle annulation ».

2) De ontbinding wordt ook gevraagd omdat de Vereniging — zoo luidt de dagvaarding — « niet meer haar doel kan nastreven als Maatschappij zonder winstbejag ».

Om zulks te bewijzen wordt maar een argument ingeroepen. Door den verkoop van grond die tot het oprichten van een sanatorium moest dienen heeft de Vereniging haar doel verloren en moet ze dus ontbonden worden.

Deze argumentatie weerstaat niet aan een eerste onderzoek. Inderdaad, welke zijn de doeleinden der Vereniging ? Niet enkel het oprichten van een sanatorium, maar ook, zeggen hare statuten : « het bevorderen der volksgezondheid in den breedsten zin des woords, door het aanwerven van alle gepaste door den beheerraad aan te duiden middelen, en bijzonder voor het oprichten van een volksdispensarium ».

Het oprichten van een volksdispensarium was dus enkel één der doeleinden der Vereniging. Zulks is nu onmogelijkheid geworden. Maar de andere algemeene doeleinden blijven toch bestaan ! En we hebben reeds het programma van werkzaamheden aangetoond door den beheerraad tot stand gebracht, nadat hij kennis had van de onmogelijkheid een sanatorium op te richten. Dit programma betreft ongetwijfeld de volksgezondheid. Het initiaal plan was niet tot het oprichten van een sanatorium beperkt. Ware het zelfs zoo geweest, dan hadde mijns dunks, de beheerraad het recht van een dergelijke werkzaamheid te kiezen. Ongetwijfeld kan dus de Nielsche Vereniging haar doel voortzetten.

Zelfs in geval van twijfel, zouden de Rechtbanken in dergelijke gevallen voor de reeds door ons aangeduide redenen zeer voorzichtig moeten zijn om te vermijden dat ze zich in vraagstukken van politieke, godsdienstige of wetenschappelijke aard zouden inlaten en dat ze door een ongepaste tussschenkomst de vrijheid van de Vereniging, door de wet verleend, zouden beperken.

En nog eens, geen recht zonder nut ? Welk belang kan eischers vinden in een gebeurlijke ontbinding ?

III. — Vraag strekkende tot vernietiging van den tweeden koop.

Om deze vraag te staven worden twee argumenten ingeroepen :

1) De beheerders-vertegenwoordigers waren ingevolge art. 11 der statuten voor vijf jaar benoemd. Zulks geschiedde op 21 Juni 1923. De tweede verkoop geschiedde op 26 April 1930 door akte verleend door Mter Lamot, notaris te Niel, zoodus mochten ze niet meer wettelijk aanzien worden als beheerders.

Deze opwerping dient met gezond verstand opgelost te worden.

Inderdaad, de Nielsche Vereniging bestond enkel uit zes leden, die allen beheerders waren. Zij hebben niet enkel noodig geacht zich zelf te hernoemen. Sommigen van hen werden in feite aangeduid door de Provincie en de Commissie van Openbaren Onderstand, alhoewel ze in rechte, ingevolge de statuten door de algemeene vereniging moesten gekozen worden ; waarschijnlijk werden ze zonder verkiezing door de andere beheerders, welke terzelfder tijd reeds de leden waren, aangenomen.

Men mag dus zeggen dat ze op stilzwijgende wijze gekozen werden en dat ze wettelijk als beheerders mogen aanschouwd worden.

Zelfs indien ze niet als beheerders mogen aanzien worden, vormen ze toch terzelfdertijd de algemeene vergadering welke alle machten bezit in de Vereniging.

Verder, indien men moest aannemen dat het mandaat der beheerders geëindigd was, moet men toch bekennen dat de Vereniging bleef bestaan en dat ze dus voorloopig door de oude beheerders beheerd moest worden.

Men mag niet uit het oog verliezen dat men hier te doen heeft met een gewone vereniging die door private personen met zeer goeden trouw maar zonder inachtneming van speciale vormen beheerd werd en de toestand moet dus met gezond verstand beoordeeld worden. Voegen we er nog bij dat op 26 Januari 1931 den beheerraad herkozen werd en dat hij door de algemeene vergadering de voorgaande toestand aangenomen en geldig verklaard heeft. Overigens mag men bij vergelijking met de handelsmaatschappijen zeggen dat de vennoten, wanneer belangen van derden betwist worden (in zake de derde koopers) het gebrek aan macht van de beheerders niet mogen betwisten (zie Restau Sociétés Anonymes nr 204 en 214).

2) Omdat de beheerders-vertegenwoordigers der Provincie en der Commissie van Openbaren Onderstand, in tegenstrijdigheid met art. 27 der statuten hun toestemming niet hadden gegeven.

Zulks wordt betwist door den verweerder welke beweert dat de heeren Vermeulen (vertegenwoordiger der Commissie) en Goris (vertegenwoordiger der Provincie) hunne toestemming hebben gegeven.

A) Geval van den heer Vermeulen : « Deze (zegt het proces-verbaal der zitting) geeft zijne toestemming ingevolge art. 14, de heer Goris is afwezig ». Er bestaat geen reden om zulks te betwisten, des te meer dat de heer

Vermeulen, die de zittingen van 11 Juni 1930, 12 Januari 1931 en 26 Januari 1931 bijgewoond heeft, de processen-verbaal der vorige zittingen heeft goedgekeurd.

B) Geval van den heer Goris : Ter zitting van 2 Maart 1930, beweerde de heer voorzitter (dit alles volgens het proces-verbaal) dat de heer Goris hem zijne toestemming had gegeven. Zulks is geloofbaar. Er bestaat geen speciaal geëschten solenneele vorm om eene toestemming te geven. Maar wat zulks ongetwijfeld bewijst, is het feit dat later de heer Goris, aanwezig ter zitting van 26 Januari 1931, de processen-verbaal der vorige zittingen heeft goedgekeurd.

Om zulks te betwisten zou men moeten zeggen dat er in zake in het opstellen der processen-verbaal vervalschingen in geschrifte werden gepleegd, wat niet mag vermoed worden.

Vergeeten we toch niet dat in zake de heeren Goris en Vermeulen, omdat men de werkelijkheid van hunne toestemming wilde betwisten, bij akte van 1 September 1932 door Mter Lamot verleend, verklaard hebben dat ze waarlijk hunne toestemming hadden gegeven.

Men moet niet in acht nemen of zij toen nog beheerders waren en macht hadden om iets te beslissen, en men mag niet zeggen dat hunne toestemming terugwerkt, maar zij bevelen enkel dat zij op een gegeven datum, waarop zij gemachtigd waren hunne toestemming te geven, zij die toestemming hebben gegeven.

Wat de heer Goris betreft, men heeft een nieuw argument gevonden. Deze werd benoemd als beheerder, maar deze benoeming was niet officieel gekend, daar ze niet in het Staatsblad verscheen.

De verschijning in het Staatsblad is een maatregel getroffen ten voordeele van derde personen, en mag enkel door deze ingeroepen worden.

Wat moet men door derden verstaan in zake Vereniging zonder winstbejag ? Zulks wordt door de wet niet bepaald, zoodat men argumenten van analogie moet nemen.

In een Maatschappij mogen nooit de aandeelhouders, zelfs niet enkel degenen die drager zijn van een enkele akte, als derden aanschouwd worden (zie Personnes étrangères non-actionnaires... Tous ceux qui ne sont pas actionnaires.)

Welu, zoowel Provincie als Commissie zijn leden der Maatschappij en dus niet derde personen. Zij mogen geen leemten inroepen die enkel door derde personen mogen ingeroepen worden.

Enkel mogen ze, indien de begane fout te groot is, de ontbinding der Vereniging vragen. Wij hebben ook reeds aangevoerd dat, volgens ons, zulke vraag niet gegrond is in zake. Des te meer dat, we hebben ook reeds daarover een woord gezegd, men zich mag afvragen of sommige beheerders waarlijk als vertegenwoordigers van Provincie en Commissie mogen aanschouwd worden, daar ze allen, volgens de wet en bij maatregel van openbare orde, door de algemeene vergadering moeten gekozen worden.

Men zal waarschijnlijk antwoorden dat indien die twee beheerders niet als vertegenwoordigers der Provincie of Commissie mogen aanschouwd worden, de toestemming der twee korpsen als « leden » moet gevraagd worden.

Maar dan mag men antwoorden dat ze in alle geval aan hun recht (indien er een recht bestaat, wat in twijfel mag getrokken worden ingevolge art. 19 der wet) verzaakt hebben. De Provincie, na een rechtscommissie te hebben samengeroepen, heeft hare vordering ingetrokken. De Commissie van Openbaren Onderstand heeft hare subsidie terug ontvangen op 27 Mei 1930 en in haar budget ingebracht. Later nochtans, op 27 September 1930, heeft ze dit geld teruggezonden nadat de toestand in Niel veranderd werd, en men mag er bijvoegen dat het punt te weten of ze aan haren eisch niet verzaakt heeft, bij wijze van aanneming der som, in twijfel mag gebracht worden.

Maar men mag zich ook afvragen of zij anderzijds niet aan haren eisch verzaakt heeft. Op 3 December 1930 neemt ze de volgende beslissing :

« Gezien de Commissie van Openbaren Onderstand van Niel rechtsvervolging heeft ingespannen... »

« Gezien de Provincie Antwerpen volledig afziet van elke rechtvordering... »

« Gezien de Bestendige Deputatie verklaart dat er geen aanleiding bestaat om op te treden in rechte tegenover de Maatschappij en de koopers der gronden... »

« Gezien er geen mogelijkheid bestaat van wege de Commissie om van de Rechtbank te bekomen dat de verkoop zou vernietigd worden... »

« Gezien de Commissie in die omstandigheden geen uitgaven hoegenaamd mag doen die op voorhand als verloren moeten aanzien worden... »

» Besluit :

« De Commissie van Openbaren Onderstand van Niel verklaart de ingezette rechtsvervolging tegenover de koopers der gronden en tegenover de Maatschappij Nielsche Vereniging tot Bevordering der Volksgezondheid in te trekken en als nietig te aanschouwen ».

Deze beslissing wordt bekend gemaakt aan haar advocaat :

« De Commissie van Openbaren Onderstand zet af van alle rechtsvervolgingen voor wat betreft den verkoop van gronden door de Nielsche Vereeniging tot Bevordering der Volksgezondheid.

Hierbijgevoegd een uittreksel der beraadslaging van vermeldde zitting, inhoudende de gestemde dagorde.

En deze schrijft aan den Voorzitter der vierde Kamer op 4 December 1930, na zulks gezegd te hebben ter zitting :

« Naar aanleiding van een schrijven dat ik van de Commissie van Openbaren Onderstand van Niel ontvang, heb ik de eer u te verzoeken geen uitspraak in deze zaak te willen doen, en haar aldus van de rol te doen schrappen ».

Daar de wet geen speciale vormen geëischt heeft voor het verzaken aan een ingespannen proces (Garsonnet VI nr 2497), mag men mijns inziens aannemen dat eischeres hare vordering ingetrokken heeft.

Besluit :

In zooverre de eisch der Commissie ontvankelijk is, bij gebrek aan toestemming vanwege de gemeente, meen ik dat de vorderingen, strekkende tot ontbinding der vereeniging en vernietiging der bestreden akte, ongegrond zijn.

De Rechtbank velt het volgende vonnis :

Gehoord de partijen in hunne middelen en besluiten ;

Gezien de stukken van het geding ;

Aangezien bij beraadslaging van den gemeenteraad van Niel in dato van 30 Januari 1931, na inleiding van het rechtsgeding, de beslissing der Commissie van Openbaren Onderstand te Niel van 21 Januari 1931, waarbij besloten werd de vervolging tegen de Nielsche Vereeniging tot Bevordering der Volksgezondheid in zake verkoop van vaste goederen te laten voortgaan, werd goedgekeurd en haar machtiging werd verleend om opnieuw in rechte te gaan in kwestie van verkoop van vaste goederen door gezegde Vereeniging ;

Aangezien deze machtiging bij terugwerking de voorafgaande rechtspleging geldig maakt ; dat overigens de machtiging stilzwijgend kan zijn en dat het gebrek aan machtiging geene nietigheid van openbare orde, van ambtswege door het Openbaar Ministerie en de Rechtbank tegenstelbaar, daarstelt (Verbrekingshof, 27 December 1866, Pas. 1867-1-101) ;

Aangezien eerste verweerster beweert dat aanlegster geen belang in zake heeft omdat zij niet volgens de wet zou gemachtigd zijn deel te nemen in inrichtingen zooals de Nielsche Vereeniging ; maar dat deze bewering niet gegrond is daar artikels 69 en volgende der wet aannemen dat commissiën van Openbaren Onderstand zich ook aan voorkomenden bijstand (assistance préventive) mogen begeven ;

Aangezien eerste verweerster insgelijks te vergeefs inroep dat het geding ingetrokken werd zoowel door de Provincie Antwerpen als door aanlegster ;

Aangezien inderdaad voor wat betreft de Provincie, aanlegster ten rechte doet opmerken dat het intrekken van het geding slechts voorloopig was en dat zooals uitdrukkelijk besloten werd de Provincie van hare rechten niet definitief afzag ;

Dat weliswaar de Provincie de som van 25.000 fr. destijds door haar verstrekt om de kwestieuze gronden te koopen, teruggevraagd heeft, doch dat hierdoor niet mag verstaan worden dat zij niet bereid zou zijn nog een geldelijke steun aan verweerster te geven, voor het geval deze nieuwe plannen tot het bouwen van een sanatorium zou voorleggen, dewelke aan de Provincie voldoening zouden geven ;

Aangezien voor wat betreft het vermeende intrekken van het geding door aanlegster, deze wel erkent destijds haar raadsman verzocht te hebben zulks te doen en dat deze laatste om zijn beurt het verzoek daartoe aan den heer Rechter Bartholomeussen, toen Voorzitter dezer kamer, richtte maar dat aan dit verzoek geen gevolg gegeven werd : de Rechtbank sprak een voorbereidend vonnis uit mededeeling van de verkoopsakte eischende omdat het verzoek ofwel laattijdig, te zeggen na uitspraak toekwam, ofwel zonder uitwerksel scheen, daar het niet uitging van de partij zelve en dat aan de zaak belangen van openbaar nut verbonden waren, dat aldus de vraag van intrekking der zaak, zelfs niet door verweerders aangegomen, verviel, en dat overigens de zaak niet kon eenvoudig geschrapt worden, daar de dagvaarding nog op het hypotheekkantoor ingeschreven bleef ;

Aangezien de verklaring van eerste verweerster volgens dewelke de zaak op beslissing van de nieuwe samengestelde commissie in dato 21 Januari 1931, toch doorgevoerd zou worden, en wel op grond van politieke berekeningen, zonder belang is ; dat anderzijds aanlegster opwerpt dat het verzoek tot intrekken der zaak evenwel op politieke beschouwingen berustte ;

Aangezien volgens eene mondelinge verklaring van 9 Januari 1933 na het advies van het Openbaar Ministerie door den raadsman van

eerste verweerster medegedeeld, de heer Gouverneur der Provincie, Mter Valérius, raadsman der Provincie verzocht heeft te melden dat de Bestendige Deputatie beslist heeft handhaving te verleenen en schrapping der inschrijving ten hypotheekkantore der vraag tot vernietiging van den aangevallen grondverkoop ; maar dat deze schrapping zonder uitwerksel is op de ontvankelijkheid der vraag van aanlegster ; en zelfs ten gronde niet beslissend is, wegens het verschil der belangen, tusschen die van aanlegster en die der Provincie ;

Aangezien eerst en vooral dient opgemerkt dat bij gemis aan regelmatigheid of nauwkeurigheid in de statuten, zoowel als bij gemis aan regelmatig benoeming of vervanging van beheerders of bekendmaking dezer, het niet toegelaten is den grond der zaak te beslechten door vergelijking met dergelijke gevallen in zake van handelsvennootschap, waar de belangen van medehandelende partijen of andere derden, noodzakelijker wijze moeten beschut worden tegen voorbedachte of zelfs zorgeloze onduidelikheden in statuten en beslissingen tegen beraamde nietigheden, of verwaarloosde benoemingen en vervangingen van beheerders, gewilde niet-bekendmakingen, of verwaarloosde bekendmakingen, dat de rechtskundige moeilijkheden ter zake ook niet mogen vergeleken worden met dergelijke gevallen in zake van bijvoorbeeld maatschappijen van burgerlijken aard, of beroepsverenigingen, waar de rol der beheerders en deelhebbers reeds als onbaatzuchtig voorkomt ; maar dat in zake zooals hier kwestie, derde personen die handelen met eene instelling van openbaar of zoo te zeggen van openbaar nut beheerd door lieden welke zich welwillend gelasten de belangen der collectiviteit te besturen, niet dienen beschermd om de redenen die hier niet bestaan en voor dewelke in hierboven bedoelde gevallen rechtsleer en rechtspraak afwijken van de principen ; dat integendeel de openbare orde hier beveelt tot de principen terug te komen, ten einde het patrimonium der ongelukkigen te vrijwaren van alle vermindering ;

Aangezien voor soortgelijke reden de zinspreuk « nemo turpitudinem suam allegans auditur » door verweerders ingeroepen, niet ter zake past ; dat het geding dient beslecht te worden op zich zelve, met de hoofdmiddelen door aanlegster ingeroepen, en zonder de toegenegenheid op welke verweerders zich zouden kunnen beroepen hebben indien zij zouden gestaan hebben bij voorbeeld tegenover een handelsmaatschappij ;

Aangezien aanlegster steunt op art. 14 § 3 der standregels van de « Nielsche Vereeniging tot bevordering der volksgezondheid » welke bepaalt dat het uitdrukkelijk bedongen is dat, om te beschikken over de onroerende goederen voorwat vervreemding of bezwaring derzelfde betreft, de toestemming der beheerders vertegenwoordigers der Provincie en der Weldadigheidsinstellingen vereischt is ;

Aangezien aanlegster ten rechte opwerpt dat de beheerders-vertegenwoordigers der Provincie Antwerpen en der Commissie van Openbaren Onderstand van Niel welke het Weldadigheidsbureau der gemeente Niel heeft vervangen nooit hunne toestemming tot den verkoop der bedoelde gronden hebben gegeven ;

Aangezien inderdaad krachtens art. 11 der statuten, de Provincie Antwerpen en het Weldadigheidsbureau in den beheerraad van 1ste verweerster vertegenwoordigd moeten zijn ; dat de heeren Vermoelen en Vermeulen respectievelijk daartoe als beheerders aangesteld zijn geworden, deze laatste door benoeming reeds den 15 Januari 1923 gedaan ; dat later de heer Goris aangeduid werd door de Bestendige Deputatie, in vervanging van den heer Vermoelen, doch dat zijn benoeming nooit bekend gemaakt is geworden ter griffie der Rechtbank noch in het Staatsblad ;

Dat de volmacht aan den heer Vermeulen door de beraadslaging van het Weldadigheidsbureau van dien datum beperkt was geworden tot het tekenen van alle stukken, zooals de akte van stichting, begrotingen, rekeningen enz., die uitsluitend de Nielsche Vereeniging tot bevordering der volksgezondheid betreffen ; dat krachtens artikel 11 der statuten de leden door den beheerraad van 1ste verweerster « voor ten hoogste vijf jaren mogen benoemd worden » ; dat eerste verweerster door beraadslaging van 17 Februari 1930 besloot tot den verkoop van de gronden waarop het sanatorium had moeten opgericht worden, dat zoowel de vertegenwoordigers van aanlegster in de plaats van het Weldadigheidsbureau getreden, als de andere beheerders hoogstens voor 5 jaar benoemd werden en nooit hernieuwd zijn geworden, dat zij dus sinds 21 Juni 1928 geen wettig deel van den beheerraad meer uitmaakten en geen macht meer bezaten om geldige beslissingen te nemen ;

Aangezien de vertegenwoordiger van aanlegster al ware zijn mandaat niet ten einde gekomen, niet van haar machtiging verkregen had, haar zelf niet gevraagd had om de gronden te mogen vervreemden ;

Aangezien de vertegenwoordiger der Provincie, de heer Goris, in deze hoedanigheid benoemd door beslissing van de Bestendige Deputatie der Provincie Antwerpen in dato 14 Aug. 1925, niet bij de beraadslaging van 17 Februari 1930 aanwezig was ;

Aangezien 1ste verweerster te vergeefs tracht te doen gelden dat volgens een proces-verbaal der zitting van den beheerraad in dato 2 Maart 1930 de heer voorzitter den beheerraad mededeelde dat hij den heer Goris over den verkoop gesproken had en dat deze zijne toestemming verleende ;

Aangezien zulke toestemming in alle geval niet op regelmatige wijze werd gegeven, dat eene notarieele akte had moeten voorgebracht worden om die toestemming te bewijzen ; maar dat die toen niet bestond, en siechtis later op 1 September 1930 werd opgemaakt door notaris Lamot als poging om de onregelmatigheid achteraf te herstellen ;

Aangezien overigens de heer Goris niet voorafgaandelijk aan de Provincie machtiging schijnt gevraagd te hebben om toestemming te geven, en geen geldig mandaat bezat zoodat zijne verklaring voor notaris Lamot, niet alleen laattijdig maar ook waardeloos is ;

Aangezien aanlegster aldus gegrond is te beweren dat de toestemming van de beide vertegenwoordigers, der Provincie en van aanlegster zelve, een hoofdvereishte is volgens art. 14 der statuten, om de verkoopakte als geldig te mogen aanzien en dat melding van hunne toestemming moest gedaan worden in het lastkohier van de akte van verkoop, zoodat derde personen konden nagaan of de verkoop regelmatig was geoorloofd en notarieel kon doorgevoerd worden ;

Aangezien eerste verweerster te vergeefs tracht te doen aannemen dat de vertegenwoordiging van Provincie en aanlegster niet zou vastgesteld geweest zijn ten voordeele van die beide besturen, om aan deze rechten te geven buiten en boven de algemeene vergadering of de andere leden, en beweert dat zulks onwetig zou zijn, dat die vertegenwoordiging in het voordeel der maatschappij zelf zou zijn en dat het mandaat alleen van haar zou uitgaan, dat de bedoeling der oprichters zou geweest zijn aan twee beheerders de taak op te dragen te zorgen dat de toelagen der besturen tot hun doel zouden gebruikt worden en daardoor in het voordeel der maatschappij vertrouwen in te boezemen aan deze besturen, en daartoe het besluit trekt dat het enkel een maatregel van inwendig bestuur zou zijn, en in dezen zin de bepaling wettig zou zijn ; dat aanlegster ook te vergeefs inroep dat de maatschappij « zelf handelende bij goedkeuring harer algemeene vergadering, den verkoop gedaan heeft zonder eenige machtiging of toestemming te moeten ontvangen omdat zij krachtens de wet en krachtens de statuten — art. 18 — soeverein is, en al de bevoegdheden bezit welke de beheerraad niet heeft ;

Aangezien het niet, zooals eerste verweerster beweert de Maatschappij zelf is, handelende bij goedkeuring harer algemeene vergadering welke den verkoop besloten heeft, maar wel de beheerraad, zooals blijkt uit de verklaringen gedaan in vergadering van den beheerraad, en uit de akte van eindelijke toewijzing verleden door Mter Lamot te Niel, op 26 April 1930, ten verzoeken van de vereeniging genaamd de Nielsche Vereeniging tot Bevordering der Volksgezondheid, vertegenwoordigd door 1) Mijnheer Emiel De Witt, advocaat te Niel ; 2) Meijuffer Adela Verelst, overste van het Gasthuis te Niel, handelende als beheerders ingevolge artikelen 14 en 16 der Standregelen ;

Aangezien het onbetwistbaar schijnt dat voor 1ste verweerster het doel van artikel 14 § 3 harer statuten was vertrouwen in te boezemen aan de Besturen, maar dat zij zich alzoo stelde in eenen toestand van onbekwaamheid om hare onroerende goederen te vervreemden, en te bezwaren, zonder de toestemming der twee beheerders vertegenwoordigers van aanlegster en Provincie ;

Aangezien eerste verweerster nochtans opwerpt dat de algemeene vergadering der leden den gedane verkoop bekrachtigt heeft, dat deze bekrachtiging eerste weliswaar tamelijk verlegen was ter algemeene vergadering waar slechts drie personen tegenwoordig waren : 1) de heer De Witt, voorzitter en vertegenwoordiger van den heer Van Reeth Joseph ; 2) dame Angela Verelst, schrijfster, vertegenwoordigende het Genootschap van den Heilige Vincentius a Paulo en 3) de heer Vermeulen, welke met eenparigheid van stemmen ontlasting verleende aan de beheerders en de terugstorting aan de Provincie van 25.000 fr. en aan de Commissie van Openbaren Onderstand te Niel van 5.839,34 fr., reeds gedaan door notaris Lamot, goedgekeurde ; maar dat op latere algemeene vergadering van 31 Maart 1931, waar ditmaal acht leden aanwezig waren de verkoop uitdrukkelijk goedgekeurd werd met algemeene stemmen ; maar dat deze bekrachtiging tot hiertoe op haar zelve zonder werking is gebleven bij gebrek van toestemming van beide besturen, Provincie en aanlegster ;

Aangezien weliswaar de Provincie dient aanzien te worden, als hebbende den verkoop naderhand goedgekeurd, na lange en gegronde aarzeling ; dat inderdaad de rol der Provincie was de bestuurlijke orde te doen eerbiedigen in eene vennootschap van zoo te zeggen openbaar nut ; welke nog aartsvaderlijk maar toch eervol en goedwillig geregeerd was en dat ten slotte kon aangenomen worden dat de verkoop en de prijs voor eerste verweerster voordelig waren ;

Aangezien het dus van gemeen belang voor de partijen schijnt aan aanlegster een laatste termijn te schenken om te overwegen of het belang van 1ste verweerster, waarvan zij lid is en over wie zij gezamenlijk met de Provincie eene zekere voogdij heeft, allerminst voor wat betreft het vervreemden en bezwaren van onroerende goederen, niet bestaat in de goedkeuring van den verkoop, bijzonderlijk sinds de algemeene inzakkings der prijzen, van gronden en eventueel in geval van weigering de reden te laten kennen van hare weigering, daar het niet aannemelijk is dat die weigering willekeurig zou mogen zijn ;

Aangezien de vraag ook strekt tot ontbinding van eerste verweerster, ten eerste omdat deze een fout zou begaan hebben tegen haar standregelen, zooals reeds hierboven gezegd ;

Aangezien weliswaar eene vereeniging zonder winstgevend doel mag ontbonden worden ten verzoeken van een der vennoten of van een belanghebbende derde persoon of zelfs van het Openbaar Ministerie wanneer ze de openbare orde of hare statuten ernstig schendt (art. 18 der wet) ; maar aangezien het Openbaar Ministerie in zijn advies gegeven ter openbare zitting zich met reden verzet tegen de ontbinding, omdat de rechtbanken zooveel mogelijk moeten vermijden zich met de innerlijke leiding van vereenigingen te bemoeien, om die vereenigingen zonder winstgevend doel niet te hinderen in het nastreven van hunne politieke, godsdienstige, wetenschappelijke of andere doeleinden ;

Aangezien artikel 18 der wet zelfs in geval van krenking van de openbare orde of van de statuten den rechter toelaat enkel de nietigverklaring van eene akte uit te spreken, latende dus toe, in tegenstrijdigheid met de algemeene principen, iets te beslissen wat niet gevraagd wordt door de partijen ;

Aangezien de leer- en rechtspraak aannemen dat de straf stiptelijk noodzakelijk moet bevonden zijn ; dat ter zake geene eigenlijke fout begaan werd welke de ontbinding zou kunnen rechtvaardigen ;

Aangezien de ontbinding ook gevraagd wordt omdat 1ste verweerster niet meer haar doel zou kunnen nastreven als maatschappij zonder winstbejag, tengevolge van den verkoop van grond die tot het oprichten van een sanatorium moest dienen ;

Aangezien aanlegster zelve in hare besluiten de mogelijkheid inziet van het later verkrijgen van den noodigen bijstand van de Besturen tot het oprichten van een sanatorium ; dat verweerster in geval van nietig verklaring van den verkoop haar doel als voorheen zal kunnen nastreven en in geval van geldig verklaring met de winst tusschen verkoop- en aankoopprijs eenen anderen grond aan eenen luidige denkelijk lagere prijs zou kunnen verkrijgen ;

Aangezien overigens zooals reeds gezegd de doeleinden van verweerster niet enkel het oprichten van een sanatorium zijn maar « het bevorderen der volksgezondheid in den breedsten zin, door het aanwenden van alle gepaste door den beheerraad aan te duiden middelen, en bijzonder voor het oprichten van een volksdispensarium », dit laatste zijnde dus enkel één der doeleinden der Vereeniging ;

Om deze redenen :

De Rechtbank, gehoord Mijnheer Van Hille, Substituut van den Heer Prokureur des Konings, in zijn advies eensluidend op de vraag van ontbinding, gegeven ter openbare zitting, geeft akte aan aanlegster dat zij het geding schat in elk zijner bestanddeelen en tegenover elk der verweerders op meer dan 20.000 fr., aan tweede verweerster dat zij eenen tegeneisch vormt tegen aanlegster en deze beraamt op meer dan 20.000 fr., aan verweerder Rousseau dat hij zijnen eisch alsook zijnen tegeneisch schat op meer dan 10.000 fr. elk afzonderlijk, aan verweerder Van Onckelen dat hij het geding schat op meer dan 5.000 fr., schattingen gedaan ten opzichte der bevoegdheid en alle andere of tegenstrijdige besluiten verwerpende als ongegrond ;

Verklaart den eisch van aanlegster ontvankelijk doch ongegrond voor wat betreft de vraag van aanlegster tot ontbinding van eerste verweerster ;

Wijst aanlegster af van deze vraag tot ontbinding en veroordeelt ze tot de helft der kosten en alvorens verder recht te doen ten gronde op de vraag van nietig verklaring der akte van verkoop en op de verschillende tegeneischen strekkende tot schadevergoedingen, verleent aan aanlegster termijn tot einde der maand April aanstaande ten einde te overwegen of het niet zou betamen, bijzonderlijk wegens de inzakkings der huidige grondprijzen een kwestieuze verkoop goed te keuren in het belang van eerste verweerster, waarover de Provincie en aanlegster om zoo te zeggen voogdij hebben minstens voor het vervreemden en bezwaren van onroerende goederen, en waarvan aanlegster ook lid is, noodigt aanlegster uit in geval van weigering hare reden aan de andere partijen kenbaar te maken tegen gezegden datum bij middel van beteevende besluiten ;

Voorbehoudt de andere helft der kosten ;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar, behalve voor de kosten niettegenstaande alle verhaaf en zonder borg ;

Zegt dat het uitspreken van het vonnis in tegenwoordigheid der pleitbezorgers van al de partijen geldt als betekening;
Verzendt de zaak naar de zitting van 26 Mei aanstaande.

(1) Wanneer het O. M. zijn advies gaf in deze zaak, was er geen afschrift der beraadslaging van den gemeenteraad van Niel in dato van 12 Januari 1931 bij het dossier van aanlegster gevoegd. Dit afschrift werd later aan den heer Voorzitter overgemaakt. Zoo komt het dat het O. M. over de ontvankelijkheid der zaak gesproken heeft.

Bibliographie

Ezekiel GORDON: Les nouvelles constitutions européennes et le rôle du chef de l'état (ouvrage couronné par la Faculté de Droit de Paris). — Institut de droit comparé de l'Université de Paris. — Sirey 1933. — 436 blz.

Het Institut de droit comparé de l'Université de Paris is de uitgave begonnen van een reeks monographien gewijd aan het hedendaagsch vergelijkend publiek recht. Deze reeks is zonder twijfel geroepen om in de rechtsgeleerde wereld een zeer bijzondere faam te verwerven.

Het eerste boek dat zoo pas van de pers komt en dat van de hand is van E. Gordon, assistent aan het instituut van vergelijkend recht der Universiteit te Parijs, is een uitstekende inzet. Het is gewijd aan den rol van het staatshoofd in de nieuwe Europese grondwetten en het onderwerp geeft schrijver gelegenheid om in zijn werk een merkwaardige synthetische uiteenzetting te geven van het na-oorlogsch publiek recht in Europa. Het werk werd bekroond door de rechtsfaculteit van Parijs met den prijs Rossi, een uiterst verdiende onderscheiding voor dit zeer degelijk boek.

In het publiek recht deden zich sedert den wapenstilstand de gewichtigste veranderingen voor. Niet alleen in de overwonnen staten werd het oude regiem volledig omver geworpen en werden er volkomen nieuwe grondwetten in het leven geroepen, doch er ontstonden tevens een heele reeks nieuwe staten die het probleem van hun grondwettelijke inrichting dienden op te lossen en eindelijk deden er zich ook bij de overwinnaars zeer belangrijke constitutionele wijzigingen voor. Heel deze nieuwe inrichting van het Europeesche publiek recht zien wij nog dagelijks evolueeren en ze houdt voortdurend onze belangstelling gaande, terwijl de juridische vorschier zich afvraagt in welke mate de gegevens van de wetenschap ons thans reeds zouden kunnen toelaten de uitkomst van deze evolutie te voorzien.

Het was stellig uiterst belangwekkend na te gaan wat er door het in voege treden van deze talrijke nieuwe of gewijzigde constituties zoolang geworden is van den rol van het staatshoofd.

Gordon heeft zijn werk ingedeeld in drie deelen; in het eerste onderzoekt hij het tot stand komen van de na-oorlogische grondwetten. Vermits de nieuwe constituties in overwegende mate den republikeinschen staatsvorm hebben aangenomen gaat schrijver na in het tweede gedeelte van zijn werk welke de machten zijn van het staatshoofd in de republiek, terwijl het derde gedeelte gewijd is aan de natuur van de monarchie in het na-oorlogische Europa.

In het eerste gedeelte van zijn werk wijdt schrijver bijzonder uit over het ontstaan van de grondwet van Weimar, opgesteld door Prof. Preusz en aan de uitwerking van de Oostenrijksche grondwet, die vooral werd voorbereid door Prof. Hans Kelsen.

In het kader van de politieke gebeurtenissen ontwikkelt schrijver de meningen van de opbouwers der nieuwe grondwettelijke teksten, vooral met het oog op het leiderschap in den Staat. Hij ontleedt de bedoelingen van Prof. Preusz die enkel wenschte het voorzitterschap der republiek in de grondwet te voorzien om een republikeinsche traditie in het leven te roepen, doch die vooral de macht van den president zoo zwak mogelijk wilde laten terwijl integendeel de regering het werkelijk hoofd der administratie en de titularis van de uitvoerende macht zou zijn. Hoezeer hebben de omstandigheden der laatste weken de bedoeling van den ontwerper der grondwet van Weimar niet tegengesproken!

Wij zien dus in Duitschland een dualisme: rijks-president en regering.

Daarentegen in Oostenrijk geldt hoofdzakelijk de monistische opvatting van Kelsen, die heel het uitvoerend gezag concentreert in de regering, terwijl daarentegen in Tchecho-Slowakije hoofdzakelijk onder den persoonlijk invloed van Masaryk wederom het dualisme opduikt.

Schrijver ontleedt achtereenvolgens de staatsinrichting voorzien door al de gewijzigde grondwetten en komt tot de behandeling van deze kapitale vraag of in een republikeinschen staatsvorm een staatshoofd noodig is. Hij stelt in het licht der kritiek welke door Duguit uitgeoefend is geworden op het presidentschap, kritiek die niet zonder invloed bleef op Preusz en Kelsen. Duguit betoogt met hardnekkigheid dat het niet redelijk is de voorzitter der republiek den rol te doen spelen van een parlementair monarch en dat de instelling van het presidentschap slechts gevaar kan bieden voor den democratischen rechtsstaat.

Schrijver kritikeert echter de meening van Duguit en doet uitschijnen dat, al legt hij op schitterende wijze het ontstaan uit van het parlementaire regiem, zijn beschouwing geen stand houdt wanneer dit regiem zijn normale evolutie volgt, waar zeer spoedig het element «volk» overwegend wordt tegenover het element «monarch».

Gordon toont verder dat de opvatting van Red-slob veel dichter bij de politieke werkelijkheid staat dan deze van Duguit.

In heel deze uiteenzetting brengt voortdurend schrijver de theorie van de staatsrechtgeleerden in verband met de politieke werkelijkheid en hij geeft ons op die wijze een merkwaardig overzicht van den invloed welke de theoretische rechtsgeleerdheid uitgeoefend heeft op 't politieke leven der moderne staten.

Het zwaartepunt van het boek is echter gelegen in het tweede gedeelte, waar schrijver op grondige wijze de stelling en de verschillende attributen onderzoekt van het republikeinsche staatshoofd. Hierbij wordt voortdurend door toepassing van de vergelijkende methode elke eigenschap van de hoogste magistratuur getoetst aan de politieke werkelijkheid in de hedendaagsche staten. Zoo voor wat aangaat de kiezing, de aanstelling en de plaatsvervangning.

De duur van het presidentieel mandaat en de herkiesbaarheid worden daarna onderzocht in het vergelijkend recht, alsook de invloed van het ministerieel handteeken op de uitoefening van het presidentieel gezag.

Vooraf interessant is de studie gewijd aan de benoeming van de ministers waarin schrijver uit-

voerig de oorsprong en basis van de ministerieele macht nagaat.

Een nieuw begrip dat vooral aan het licht is gekomen in de na-oorlogische constituties maakt den staatspresident tot «hoeder der grondwet». Het is vooral Prof. Carl Schmitt die in Duitschland de benaming «Hüter der Verfassung» in zwang heeft gebracht door zijn bekend boek dat denzelfden titel draagt. De oude twistvraag betreffende het onderzoek naar de grondwettelijkheid van de wet wordt opgelost doordat de bevoegdheid hiertoe opgedragen wordt aan den rijkspresident die gehouden is de uitvaardiging van een wet te weigern zoodra het blijkt dat haar inhoud niet aan de constitutionele bepalingen beantwoordt.

De verschillende middelen die toegepast zijn geworden om de grondwettelijkheid der wet te toetsen worden door schrijver uiteengezet: het Amerikaansch systeem dat bevoegdheid verleent aan de Rechtbanken om te weigeren de onconstitutioneel wet toe te passen, systeem dat leidt tot gevaarlijke rechtsonzekerheid; het systeem van Tchecho-Slowakije en Oostenrijk, waarbij een hoogste Rechtbank oordeelt over de grondwettelijkheid, doch waarbij zich de zeer groote moeilijkheid voordoet te weten welke lichamen gerechtigd zullen zijn de speciale procedure bij dit hooge rechtscollege aanhangig te maken. Schrijver toetst dan aan de praktijk de ideeën die zoo schitterend door Carl Schmitt verdedigd werden en die er toe strekken van het staatshoofd de beschermers te maken van het individu, van de minderheid en zelfs van het gansche volk tegen wisselvallige parlementaire meerderheden. Elke bladzijde van deze uiteenzetting verstrekt ons uiterst belangrijke gegevens over de hedendaagsche constitutionele praktijk. Waar Gordon zich principieel aanhanger toont van de ideeën van Carl Schmitt in de republikeinsche staten, besluit hij tot de onmogelijkheid van hunne toepassing in de grondwettelijke monarchieën, daar de weigering van het uitvaardigen eener wet innig verband houdt met de politieke en zelfs strafrechtelijke verantwoordelijkheid van het republikeinsch staatshoofd, verantwoordelijkheid die bij een monarch uitgesloten is.

Het boek wint nog aan belang waar Gordon de verhouding onderzoekt tusschen het voorzitterschap der republiek en de democratie. Schrijver betoogt dat het parlementair regiem en de politieke democratie volstrekt niet kunnen vereenzelvigd worden en op zeer vele punten zelfs in scherpe tegenstelling staan. Democratie veronderstelt medewerking van alle burgers aan het beheer; het stelsel der vertegenwoordiging daarentegen steunt op een selectie bij wijze van verkiezing. De grondslag van het stelsel der vertegenwoordiging moet elders gezocht worden dan in de bedoeling de politieke democratie te organiseren; het dient gezocht in het begrip der «élite» waarvan de wil zich in de plaats stelt van den wil der kiezers. De verwarring tusschen beiden spruit voort uit de omstandigheid dat het stelsel der vertegenwoordiging en de politieke democratie een gelijklopende ontwikkeling hebben doorgemaakt in de 19e eeuw. Thans na de gemeenschappelijke overwinning komt de tegenstelling tusschen beide begrippen tusschen de liberale, parlementaire gedachte en democratische gedachte der massa, des te duidelijker naar voren. De merkwaardige werken van Schmitt en van Kelsen over het wezen en de waarde der democratie worden door schrijver kritisch onderzocht en vergeleken met de Franse staatsleer, waarna hij overgaat tot de studie van de stelling van het staatshoofd tegenover twee democratische instellingen van het grootste belang in het na-oorlogische staatsrecht: het referendum en de kamerontbinding. Deze instellingen worden doorgedrongen in hunne zeer verscheiden verwezenlijkingen waarbij een schat van gegevens uit de hedendaagsche staatsleer wordt te pas gebracht.

Schrijver bestudeert daarna den bijzonderen aard van het gezag der constitutioneel monarchen die hun kroon na den wereldoorlog behouden hebben en in deze hoofdstukken wijdt hij een belangrijke uiteenzetting aan de verhouding tusschen de Britsche kroon en den Ierschen Vrijstaat, aan de betrekkingen tusschen den Spaanschen koning en de tijdelijke dictatuur in Spanje alsook aan de bijzondere toestanden in het leven geroepen in Yugo-Slavië sedert het decreet van 6 Januari 1929 dat aan den koning onbeperkt gezag toekent. Ook de staatsrechtelijke toestanden in Roumenie en in Albanië worden uitvoerig onderzocht.

Het besluit van het werk luidt dat het essentiële kentekenen van het parlementaire regiem bestaat in de verantwoordelijkheid der regering vóór het parlement. Deze bepaling heeft aanleiding gegeven tot de zeer belangrijke twistvraag: «is het parlementarisme een monistisch ofwel een dualistisch stelsel», waarmede dus bedoeld wordt: «Is de regering een eigen autonoom gezag dat staat tegenover het parlement, ofwel blijft het in strenge afhankelijkheid van de gekozen Vergadering». De rechtsgelcerden Preusz en Kelsen, de eerste aanhanger van de dualistische leer en de tweede van de monistische, hebben beiden hunne voorlopers in de Franse staatsrechtswetenschap, doch zij hebben het groote voorrecht gehad hunne theoretische thesis, doch hij stelt er noodzakelijke van Duitschland en Oostenrijk te hebben kunnen verwezenlijken.

De dualistische thesis beroept zich op het Engelsche voorbeeld, terwijl de monistische steunt op de Franse ervaring.

Schrijver verklaart zich aanhanger van de monistische thesis, doch hij stelt er een noodzakelijke terechtigingen aan voor. Hij meent namelijk dat het staatshoofd in een parlementaire republiek effectief een tegengewicht kan zijn van het parlement en dat het staatshoofd gerechtigd is zelfs den strijd tegen het parlement aan te binden, zijn activiteit volledig gesteund zijnde op zijn verantwoordelijkheid. Deze activiteit van het staatshoofd vindt hoofdzakelijk gelegenheid om zich te manifesteren in de rol van bewaker der grondwet en in de keuring der grondwettelijkheid van de wetten. Doch het staatshoofd zou volgens Gordon niet enkel dienen te zijn de hoeder der grondwet doch tevens de hoeder der democratie. Waar het hedendaagsche parlementarisme slechts een organisatie-methode is van de politieke democratie heeft het staatshoofd als zending de overeenkomst te verzekeren tusschen den wil van het kiezerskorps en den wil der gekozenen, rol welke het staatshoofd in het hedendaagsche recht niet kan vervullen bij middel van het referendum, dat volgens Gordon in de landen, waar het bestaat, op verkeerde wijze is ingericht; doch het staatshoofd vindt gelegenheid deze taak uit te oefenen bij middel van de kamerontbinding.

Alhoewel schrijver de politieke voorvallen in het Duitsche rijk sedert de laatste weken niet in zijn werk heeft kunnen behandelen is hij toch van meening dat de houding van het staatshoofd door de vorming van het kabinet van Papen geenszins in strijd was met de grondwet van Weimar en dat dus door de vorming van dit kabinet de grondwet geenszins geschonden, maar wel volgens haar werkelijke bedoeling is toegepast geworden.

Het boek van Gordon bevat een ongemeenen rijkdom van feitelijke gegevens, het is zwaar van uiterst belangrijke gedachten. Het geeft ons een synthese van het hedendaagsche staatsrecht, die wij tot nu toe nog niet bezaten; het is b.v. veel uitgebreider en veel dieper dan de betreffende

opervlakkige uiteenzetting die wij vóór enkele jaren kregen over het hedendaagsch publiek recht van de hand van Mirkin-Guetzevitch en het verdient ten eerste de belangstelling van al wie zich met het staatsrecht bezighoudt.

René Victor.

Walter Leën: «Werkloosheidsverzekering en werklozensteun in België» (Economische Bibliotheek. — N. V. Standaard Boekhandel, 1933.)

Dit lijvig boekdeel bevat de thesis waarmede de auteur schitterend is geslaagd in zijn examen van doctor in de sociale en politieke wetenschappen.

Na een overzicht over de verzekering tegen werkloosheid van 1914 en gedurende den wereldoorlog, komt de schrijver tot de studie van de huidige inrichting der verzekering. Het is dit deel dat de blijvende waarde van het boek zal uitmaken.

De grondige verhandeling der stof, de klaarheid in het expose, de stevige documentatie, maken van het werk een zeer praktische handleiding en een bijna onmisbare gids voor wie zich op dit steeds evolutionneerend gebied wagen wil. De auteur is zijn stof volkomen meester. Zijn werk is niet zoozeer een kritisch expose, dan wel een bij uitstek duidelijke omschrijving van de complexe instelling die de verzekering tegen werkloosheid is. Daarom wordt geen gewag gemaakt van de oorzaken der werkloosheid, en minder aandacht gewijd aan het probleem der vrije of verplichte verzekering, en aan het sociaal en economisch probleem door de werkloosheidsverzekering in het leven geroepen, doch daarom ook worden uitvoerig praktische punten verhandeld als de ondersteuning, de staat van nood, de werkloosheid van huisarbeiders, dokwerkers, enz.; talrijke en zeer goed gekozen statistische gegevens, de overdruk van de Koninklijke besluiten na 25 October 1930 en der wet van 26 December 1930, en een overvloedige bibliographie verhoogden nog de waarde van dit uitmuntend werk.

Zonder eenigen twijfel is het boek van Leën geroepen om groote diensten te bewijzen, en aan velen een helderen kijk op dit nog zoo weinig gekende gebied te geven. Het is tevens een waardevolle bijdrage tot de vorming eener hoogere Nederlandse cultuur hier te lande.

R. v. Lennep.

Wetgeving

WETSVOORSTEL BETREFFENDE DE ONTBINDING VAN HET HUWELIJK WEGENS ONGENEESBARE GEESTESKRANKHEID VAN EEN DER ECHTGENOOTEN

TOELICHTING

Mevrouw, Mijne Heeren,

Echtgenooten, mannen en vrouwen, — en zij zijn ongelukkig talrijk — werden in hunne genegenheid getroffen door de geesteskrankheid van een der echtgenooten. Zij leiden een ellendig leven: zij zijn gehuwd zonder hoop ooit een eigen haard te bezitten. Sommigen onder hen, die nog jong zijn, hebben eene nieuwe gezin gevonden, een nieuwen beschermers en leven in niet-echtelijke gemeenschap. Het gebeurt zelfs, dat uit deze onregelmatige vereeniging kinderen worden geboren, arme kleinen die den naam van hun vader niet dragen, en wier burgerlijke stand, die werd verzwegen, aan het licht moet komen zoodra zij ter schole gaan.

Het is klaar dat dergelijke toestanden moeten worden vermeden. In het belang van de samenleving en van de godsdienstige zwoel als van de lekenmoraal, moeten in de mate van het mogelijke de onregelmatige vereenigingen worden vermeden. Terloops willen wij aanhalen dat, volgens een antwoord van den Minister van Justitie in 1923, op een bevolking van 16.704 krankzinnigen, er op dat oogenblik 5.785 gehuwden waren. Anderzijds, geeft de «Exposé de la Situation administrative de la Province de Liège» de volgende aanwijzing: In de vier krankzinnigengestichten van de provincie waren er, op 31 December 1923, 841 zieken waarvan er 687 ongeneesbaar werden geoordeeld.

Een huwelijk moet, wanneer een der echtgenooten geesteskrank wordt, kunnen ontbonden worden, vanaf het oogenblik dat bedoelde geesteskrankheid als definitief kan worden beschouwd. Te dien aanzien is het «uit ervaring der afiensten gebleken, dat, is er genezing, deze gewoonlijk voorkomt in het eerste jaar, zelden tijdens het tweede, en zeldzamer nog tijdens het derde. Zeer zeldzaam komen zij voor tijdens het vierde jaar en zijn volstrekt eene uitzondering later» (Dr Charles, Le divorce et l'aliénation mentale, in Liège-Médical, van 19 Februari 1921).

Kan het huwelijk ontbonden worden wegens geesteskrankheid van een der echtgenooten, dan wordt uit dien hoofde geen nieuwe reden van echtscheiding ingevoerd in onze wetgeving die ze niet aanneemt. Wij verkiezen, zooals in de Franse Kamer door de Heeren Aymond en Tardieu werd gedaan (wetsvoorstel van 28 April 1921), onze tekst aan te sluiten bij artikel 227 van het Burgerlijk Wetboek, waardoor volgend algemeen beginsel wordt gehuldigd: het huwelijk wordt ontbonden: 1. door het overlijden van een der echtgenooten; 2. door de wettelijk uitgesproken echtscheiding; 3. door de onherroepelijk geworden veroordeeling van een der echtgenooten tot eene straf welke den burgerlijken dood voor gevolg heeft. (Nr 3 ingetrokken door artikel 13 der Grondwet.)

De ongeneesbare geesteskrankheid is geen vergrijp, is niet afhankelijk van den wil: 't is de opheffing van een geweten, van eene aansprakelijkheid, 't is in feite, zoo niet in rechten, een soort burgerlijke dood. De bekrachtigingen van de echtscheiding wegens bepaalde redenen, noch de gevolgen van echtscheiding bij wederzijdsche instemming, kunnen den geesteskranken echtgenoot treffen. Het is een uitzonderlijk soort onder de groote verscheidenheid der menschelijke ellenden, en voor dezen toestand van echtgenooten, die het niet meer kunnen zijn, heeft er eene bijzondere wetgeving. Deze zal al de rechten van den geïntermeerden echtgenoot waarborgen. Zij zal de echtscheiding slechts toelaten na verslag van deskundigen, eensluidend advies van het openbaar ministerie, en verbod van een mandataris «ad hoc». Wij hebben in den ruimten zin rekening gehouden met de meening uitgedrukt op 25 April 1925 door de «Société belge de Médecine mentale», die door den Minister van Justitie was geraadpleegd geworden bij ons eerste voorstel over hetzelfde punt, ingediend op 20 Juli 1923.

Men gelieve aan te merken, dat de geesteskrankheid aangenomen is als reden tot ontbinding van het huwelijk, in Zweden sedert 1810, in Zwitserland sedert 1874, in Bulgarije sedert 1917, in Duitschland sedert 1900, in Ecuador sedert 1902, in het Vorstendom Monaco sedert 1907, in Portugal sedert 1910, in Tsjecoslowakije en in de Vereenigde Staten sedert 1919.

Emile JENNISSEN.

WETSVOORSTEL

Eerste artikel

Wanneer, gedurende het huwelijk, een der echtgenooten werd aangetast met ongeneesbare krankzinnigheid en sedert ten minste drie jaar is opgesloten in een krankzinnigengesticht, kan de andere echtgenoot vragen dat het huwelijk ontbonden worde.

Art. 2.

De echtgenoot-eischer dient verzoekschrift in bij den Voorzitter der Rechtbank van eersten aanleg der echtelijke woonplaats. Hij vermeldt de feiten en vraagt dat een gevolmachtigde benoemd worde met opdracht de belangen van den echtgenoot verweerder te verdedigen zoolvel in het geding tot ontbinding van het huwelijk als na deze ontbinding.

Art. 3.

Bij het verzoekschrift wordt gevoegd een bewijs-schrift van den Bestuurder van het gesticht waar de echtgenoot-verweerder zich bevindt, waaruit blijkt dat de opsluiting sedert ten minste drie achtereenvolgende jaren duurt en dat de geesteskrankheid, waaraan de verweerder lijdt, ongeneesbaar schijnt.

Art. 4.

Op het bevelschrift van den Voorzitter der Rechtbank moet, binnen eene maand, eene dagvaarding volgen tot den gevolmachtigde om het geding aanhangig te maken. De Voorzitter kan de echtgenoot-eischer verplichten eene provisie «ad litem» te storten in handen van den aangewezen gevolmachtigde.

Art. 5.

Het vonnis wordt gewezen binnen zes maanden na de dagvaarding, na verslag uitgebracht door drie geneesheeren-deskundigen, aangewezen door de Rechtbank en op eensluidend advies van het Openbaar Ministerie. Van het vonnis kan in beroep worden gegaan in de gewone vormen en binnen de gewone termijnen.

Art. 6.

Het vonnis, waardoor de ontbinding van het huwelijk wordt gemachtigd, beslist over het toezicht der kinderen te hunnen beste. De kosten vallen ten laste der echtgenooten naar hunnen vermogens-toestand. Het stelt ten slotte een notaris aan om een ontwerp van vereffening der respectievelijke belangen van de echtgenooten op te maken.

Art. 7.

Op aanzoek van de meest naarstige partij, echtgenoot-eischer, lasthebber van den echtgenoot-verweerder of Openbaar Ministerie, wordt het ontwerp van vereffening aanhangig gemaakt bij de Rechtbank; deze beslist over zijne aanneming. In hetzelfde vonnis bepaalt zij het aanneel van den echtgenoot-eischer in de kosten van opsluiting en onderhoud van den echtgenoot-verweerder, indien het deze, daartoe, aan genoegzame inkomsten ontbreekt. Eveneens kan zij, met het oog op het onderhoud en de opvoeding der kinderen, aan den echtgenoot-verweerder de betaling opleggen van een jaargeld tot onderhoud. Partijen kunnen de herziening van dit vonnis eischen telkens als dit door nieuwe omstandigheden wordt gevegd.

Art. 8.

Krachtsens elk vonnis in hoogsten aanleg gewezen of in kracht van gewijsde gegaan, waarbij de ontbinding van het huwelijk wordt aangenomen, moet de echtgenoot-eischer zich, binnen den termijn van twee maanden, bij den ambtenaar van den burgerlijken stand aanbieden om de ontbinding te doen uitspreken.

Art. 9.

De echtgenoot-eischer kan een nieuw huwelijk aangaan na de uitspraak van de huwelijksontbinding, indien het de man is, en tien maanden na het instellen van het geding, indien het de vrouw is.

JENNISSEN,
Max HALLET,
Marcel-Henri JASPAR,
Eugène SOUDAN,
Lucie DEJARDIN.

Ingezonden Bijdragen

SPREKENDE VAN DISTELS EN DOORNEN

Schrijver van bedoelde bijdrage vraagt of iemand iets beter weet om degelijk in de Vlaamsche taal de bewoording «CHOMAGE» uit te drukken?

Onze taal bezit, m.i. iets veel beter dan die do-zijn vertalingen, waarvan uw medewerker gewaagt. Het is het woordje VERLET, vanwaar het werkwoord VERLETTEN. Kramer haalt als voorbeeld aan: «een goed werkman VERLET niet gaarne». VERLET beteekent niet alleen tijdverlies — voor den arbeider is het niet te doen om verlies van tijd, maar om verlies van loon — ten gevolge van gelijk welke oorzaak, ongeval aan een werktuig, ziekte, sluiting der fabriek, enz. Dat alles brengt «chômage» mede. Overigens, wanneer een vervoertuig niet kan werken, dan grijpt ook in het voorwerp zelf «ophouding» plaats, een der vertalingen van «chômage».

Natuurlijk niet verwarren met VERLETSEL, dat verhinderend of hinderpaal beteekent.

Ed. V.